

SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA ALANINDA HAZIRLANAN TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THESIS PREPARED IN THE FIELD OF STREET HEALTH

Esra ŞAHİN¹

Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ²

ÖZ

1980'lerden bu yana uygulanmakta olan sokak sağlıklaştırması, özgünlüğünü kaybetmemiş olan tarihi kent yapı gruplarının onarımının/ iyileştirilmesinin yapılmasıdır. Bu çalışmada Sokak Sağlıklaştırma konusuyla ilgili yapılan tezlerin bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma konusu Ulusal Tez Merkezi'nde Sokak sağlıklaştırma, sokak iyileştirme, sokak rehabilitasyonu, cephe sağlıklaştırma, cephe iyileştirme ve cephe rehabilitasyonu olmak üzere altı farklı anahtar kelimenin tarama biçimi, aranacak alan, arama tipi şeklinde sınırlamalar getirilerek taranmıştır. Tez bulguları 01.04.2022- 11.04.2022 tarihinde elde edilmiştir. Veri bulguları 1991-2022 yıllarını kapsamaktadır. Toplamda elde edilen tez çalışması 210 adettir, çakışan tez çalışmaları çıkarıldığında ise 146 adettir. Konuyla bağlantısı olmayan çalışmalar ayrıştırıldığında ise 28 adet çalışmaya konu olan tez çalışması elde edilmiştir. İncelenen çalışmalar Microsoft Excel programında listelenmiş, grafik ve tablolara dönüştürülmüştür. Anahtar kelimeye göre tez türlerinde en çok cephe iyileştirme kelimesinde toplam 88 tez, yıllara göre tez türlerinde en çok 2019 yılı, tezlerde kullanılan kaynaklarda en çok kaynak kullanımı 673718 numaralı tez, tezlerin geçtiği konularda mimarlık, tezlerin yayınlandığı üniversitelerde 5 adetle en çok İstanbul Teknik Üniversitesi, tezlerin içinde yer alan anahtar kelimeler, tez konusu olan şehirler, tezlere danışmanlık yapılmış unvanlar, tezlerin çalışma alanı ve araştırma yöntemleri, tezlerdeki danışmanlık unvanları olmak üzere 10 farklı başlıkta değerlendirilmiştir. Çalışmanın daha sonraki yapılacak sokak sağlıklaştırma konulu araştırmalara katkı sağlanması istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, Sokak Sağlıklaştırma, Ulusal Tez Merkezi.

JEL Sınıflandırma Kodları: R00, R14, R52.

ABSTRACT

Street rehabilitation, which has been implemented since the 1980s, is the repair/improvement of historical city building groups that have not lost their originality. In the study, it is aimed to examine the theses on the subject of Street Rehabilitation using the bibliometric analysis method. The subject of the study is scanned in the National Thesis Center, with limitations such as the scanning format of six different keywords, including street rehabilitation, street improvement, street rehabilitation, facade improvement, facade improvement and facade rehabilitation, the area to be searched, and search type. Thesis findings are obtained on 01.04.2022-11.04.2022. Data findings cover the years 1991-2022. The thesis work obtained in total is 210, when the overlapping thesis studies are excluded, it is 146. When the studies that are not related to the subject are separated, 28 thesis studies that are the subject of the study are obtained. Examined studies are listed in Microsoft Excel program and converted into graphs and tables. According to keywords, 88 theses are the most in facade improvement word in thesis types, 2019 is the most used in thesis types according to years, the most resource use in the sources used in the theses is the thesis numbered 673718, architecture in the subjects of the theses, Istanbul Technical University with 5 in the universities where the theses are published, The keywords in the theses, the cities that are the subject of the thesis, the titles of which the theses are consulted, the field of study and research methods of the theses, the consultancy titles in the theses are evaluated. It is requested that the study contribute to the future research on street rehabilitation.

Keywords: Bibliometric Analysis, Street Rehabilitation, National Thesis Center.

JEL Classification Codes: R00, R14, R52.

¹ Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, sahinesra.mim@gmail.com

² Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, hhhhalac@eskisehir.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

The aim of the study is to analyse the theses written in the field of street rehabilitation published in the National Thesis Center by bibliometric method. In order to reduce the number of studies in the field of street rehabilitation and to create an infrastructure for future studies, theses related to the subject have been determined.

Design/methodology/approach:

The concept of protection, which aims to protect the identity of the city, paved the way for studies in the field of Street Rehabilitation. The rehabilitation of the street, which has not lost its originality, as well as other structures that have adapted to the street silhouette with these structures, has been a system frequently applied by local governments. This study is created due to the small number of studies conducted in the field of Street Rehabilitation. The bibliometric analysis is chosen as the method, and the theses published in the National Thesis Center are analysed using the bibliometric method. "Advanced scanning" is selected as the scanning method, the section to be searched is selected "all" and the search type is selected "include". The data covers the years 1991 to 2022. While searching, 6 different keywords are used and these are street rehabilitation, street improvement, street rehabilitation, facade rehabilitation, facade improvement and facade rehabilitation. These are scanned between 01.04.2022 and 11.04.2022, the findings are converted into graphs and tables in the Microsoft Office Excel program, and the data are systematically processed into tables and graphs.

Findings:

As a result of the keywords scanned, 210 theses are reached and when the overlapping thesis studies are removed, 146 thesis data are obtained. Data not related to the Street Rehabilitation field are eliminated from these studies, and 34 theses data are obtained. In these studies, the types of theses and the distribution of thesis types by years are investigated and it is determined that 43 master's and 5 doctoral theses were published in 2019. The most data is obtained with the keyword of facade improvement consisting of 91 theses, and 65 master's and 23 doctoral theses are determined. When the thesis topics are researched, 107 theses are written only on architecture. This number is followed by city-regional planning and labour economics with 12 theses each. When the keywords are analysed in the thesis contents, it is seen that the most common word is the word "healing" in the theses. It is determined that 10 words of rehabilitation are followed by 6 words of historical environment and street. Urban site, traditional house, cultural heritage and re-functioning keywords, which are closely related to the conservation area, are the other keywords in the theses. The provinces where the study on the subject of Street Rehabilitation is conducted are determined in the theses obtained, and it is determined that the city of Istanbul took part in 8 thesis studies the most. Another province that is the subject of the research is Eskişehir, which is included in 3 thesis studies. Çorum province is the subject of 2 theses and 1 thesis study is Gjakova province in Kosovo. In addition, the sources and bibliography languages used in the theses are determined, and the thesis that used the most bibliography is the thesis numbered 673718 with 247 Turkish and 100 foreign bibliographies. The least use of references is the thesis numbered 295264 with 14 Turkish and 1 foreign source. As a result of the examination, it is seen that 5 theses are published in Istanbul Technical University, 4 in Gazi University and Mimar Sinan University, followed by other universities. The title, which is another research area, has been the research methods and study areas of theses. According to the findings, 14 of the 24 theses, which are directly related to the study subject and are also open to access, are studied in the single field and the remaining 10 theses are studied in the plural field. As a working method, 14 theses are studied theoretically, and 10 theses are studied methodically.

Conclusion and Discussion:

The main purpose of the research is to prepare the groundwork for the studies to be carried out in the field of street rehabilitation and to enable us to see the data published in the past period together. In the thesis studies published in the last 30 years, it is determined that there is no bibliometric analysis on street rehabilitation, and the study is prepared with the aim of contributing to the literature on street rehabilitation, which is important in the context of protection.

1. GİRİŞ

Kentlerde yer alan sit alanları, tarihi çevreler, korumaya değer tüm alanlar ve yapılar kentin simgesi niteliğinde ve tarihi kimliğini yansıtan öğelerdir. Zamanın yıpratıcı etkisine karşı ayakta kalmaya çalışan bu alanlar ve yapılar yıpranır, tarihi kimliği kaybolmayla karşı karşıya kalır ve gerekli bakım-onarımlar yapılmadığı sürece çürümeye ve eskimeye yüz tutar. Tarihi kimliğe sahip olan bu bölgelerde yapıların bakım-onarımı için yüksek maliyetler gerekebilmektedir. Mülk sahibi olan kişiler için bu maliyetleri karşılamak güç olabilmektedir. Yapılar nitelikli yapılar kategorisinde olduğu müddetçe kamu eliyle gerekli bakım ve onarım gerçekleştirilebilme imkanı doğmaktadır.

Koruma, ‘tarihi kimliği ve estetik değeri olan yapıların, doğal değerlerin ya da kentsel öğelerin özgünlüğünü kaybetmeden ayakta kalmaya devam edebilmeleri için dış ve iç etkilerden muhafazası, gerekli bakım-onarımına ilişkin yeterli önlemlerin alınması’ şeklinde tanımlanmıştır (Hasol, 2020, s. 279). Korunması gerekli olan yapının onarımının amacı yapının kimliğini ve bütünlüğünü korumak, bozulan mimari elemanları için tamamlama işlemi yapmak iken bugün anıtlar ve tarihi çevre inşa edildiği dönemin kimliğini, sosyal yaşamını ve yapım sistemini açıklayan belgelerdir (Ahunbay, 2016, s. 8). Korunacak alanda bulunan, tarihi kimliği olmayan ama süregelen zaman içinde özgün niteliğini kaybetmemiş yapılar da dahil olmaktadır. Yapıyı ve yapı bölgesini onarma, koruma, rehabilite etme gibi işlemler önerildiğinde korunması gereken tescilli yapıların yanı sıra sokak dokusuna uyum sağlamış olan tescilli olmayan yapılar da koruma kapsamında değerlendirilmektedir (Çelimli, 2016, s. 233).

Sanat değeri taşıyan kentsel mimari öğelerin korunmasından kentsel ölçekte korumaya geçiş yerleşim bölgelerini oluşturan öğelerin tarihsel değerlerinin anlaşılmasından sonra ortaya çıkmıştır (Ahunbay, 2016, s. 116). Bu yapıların onarımı ve sağlıklaştırma işlemi zamanla küçük çaplı kentlerde de uygulanmaya başlayan bir metot haline gelmiştir. Sağlıklaştırma işlemi yapılacak olan yapıda güncel bir işlevi varsa devam ettirilmesi, yoksa da yeni bir işlev verilerek kente kazandırılması gerekmektedir. İşlevlendirme işlemi yapılırken yapının özgünlüğünün korunması, çevresine ve yapı kimliğine uygun bir işlev verilmesi önemlidir. Venedik Tüzüğü 5.maddesinde şöyle ifade edilir: ‘Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir’ (Venedik Tüzüğü, 1964). Sağlıklaştırma eylemi tarihi yapılara uygulanırken yapı öğelerine zarar vermeyecek malzemeler kullanılır. Eğer bu geleneksel yöntem ve malzemeler yapının sağlamlığını korumaya yeterli olmayacaksa teknolojik yöntemler kullanılabilir. ‘Geleneksel tekniklerin yetersiz kaldığı yerlerde, koruma ve inşa için bilimsel verilerle ve deneylerle geçerliliği saptanmış herhangi çağdaş bir teknik kullanılarak anıt sağlanabilir.’ Venedik Tüzüğü’nün 10.maddesinde bu şekilde bahsedilmiştir (Venedik Tüzüğü, 1964).

Çalışmanın amacı sokak sağlıklaştırma ana temasıyla oluşturulmuş tezleri bibliyometrik yöntemle analiz etmektir. Günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde Ulusal Tez Merkezinde Sokak sağlıklaştırma alanında yapılmış bibliyometrik bir değerlendirme bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sokak sağlıklaştırma konu başlığında daha sonra yapılacak olan çalışmalarda hangi kentlerde sokak sağlıklaştırma yapılmadığı, araştırma yapılırken hangi anahtar kelimeler kullanıldığı daha çok veri elde edilebileceği, tezlerde yer alan araştırma yöntemlerinin ve çalışma alanlarının ne tür farklılıklar içerdiği ortaya konularak araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Tarama işleminden elde edilen verilerin içeriği tez türlerini, yayımlandığı yılları, yayımlandığı üniversiteler ve enstitüleri, kullanılan kaynakça dillerini, tezlerin çalışma alanlarını ve çalışma yöntemlerini kapsamaktadır. Bu başlıklarda analiz edilen tezler tespit ve analiz edilmiştir ve konuyla yakından bağlantılı olan tezler belirlenerek aynı alt başlıklar altında incelenmek istenmiştir. Bu değerlendirmeyi yapabilmek için elde edilen tüm veriler ayrıştırılmış, konuyla bağlantılı olan tezler çalışma alanındaki verileri sınırlandırmıştır. Elde edilen bulgular grafik ve tablolar aracılığıyla aktarılmaya çalışılmıştır.

2. SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMA

Sokak sağlıklaştırma mevcut yapıların basit ve esaslı onarımının yapılması, sosyal dokunun korunması, bozulmanın/deformasyonun yeni başladığı ancak özgün niteliğini henüz kaybetmemiş olan eski kent mekanlarının özgün durumuna dönüştürülmesi anlamına gelmektedir (Dinçer, 2008, s. 12-13). Sağlıklaştırma kavramı kent dokusunu oluşturan hem tescilli hem de tescilsiz olan yapıların korunması olarak tanımlanabilir. Zaman içerisinde tescilli olan yapılar mülk sahipleri tarafından korunurken diğer yapılar korunamaz durumda kalmıştır. Bundan dolayı kentsel sit alanı olarak koruma yöntemi ortaya çıkmıştır ve bütüncül koruma yöntemi uygulanmaya başlamıştır (Koçar, 2019, s. 17). Sağlıklaştırma kavramı, tekil olarak yapının ya da yapı alanının tarihi kimliğini

koruyarak onarma, yenileme işlemlerini görmesi anlamına gelebilmektedir (Özbozkurt, 2019, s. 9). Sağlıklaştırma işlemi bazı durumlarda mevcut durumundan nicelik olarak daha iyi duruma getirilmesi olarak değerlendirilirken bazı durumlarda sadece fiziksel olarak eski haline dönüştürme kaygısı güdülmektedir. Bu alanlarda sağlıklaştırma işlemi yapılacak olan alanların çağdaş yaşama yeniden entegre edilmesi amacı taşımaktadır (Ünver,2017, s. 100). 25.07.2013 tarih ve 28718 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği’nde Sokak sağlıklaştırma kavramı; ‘Tescilli ve geleneksel yapıların cephelerine ait Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon ile kitle, konum ve gabari olarak doku ile uyumlu, ruhsatlı, yeni yapıların sokağa bakı veren cephelerine yönelik Rölöve ve Restorasyon proje hizmetleri’ şeklinde açıklanmıştır.

Korunması Gerekli Doku Ve Sokakları Sağlıklaştırma Ve Kentsel Tasarım Projesi Teknik Şartnamesi Md.1. Amaç ve Kapsam bölümünde Korunması Gerekli Sokakları Sağlıklaştırma ve Kentsel Tasarım Projesi’nin amacı, sınırları içerisinde yer aldığı koruma kurullarınca projesi onaylanmış, söz konusu sokakta yer alan tescilli ve tescilsiz taşınmazların uygun görülen cephe iyileştirmelerinin yanı sıra sokağı oluşturan tüm elemanların (kentsel mobilyalar, çeşme, müştemilat, avlu duvarları vb.) korunması ve yaşatılmaya devam edebilmesi için sağlıklaştırılması, sokak sağlıklaştırma önerisi için koruma kurullarına sunulan rölöve, restitüsyon, restorasyon, kentsel tasarım projeleri ile mühendislik alanın yapılacak olan her türlü projenin ortaya konulmasıdır. Madde 2: İlkeler alt başlığında Korunması Gerekli Sokak Sağlıklaştırma Projeleri, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında sınırları belirlenmiş Kentsel Sit Alanları’nda; koruma amaçlı imar planı hazırlanmış ve yürürlüğe girmişse KAİP’ler, koruma alanında yer alıyorsa yürürlükte olan mevcut imar planları, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun İlke Kararları ve Koruma Bölge Kurulu kararları göz önünde bulundurularak mevzuata göre hazırlanır. ICIMOS Türkiye 2013 yılındaki Mimari Mirası Koruma Bildirgesi’nde müdahale yöntemlerinden sağlıklaştırma/ rehabilitasyon için “Güncel kullanımda çağdaş konfor koşullarını karşılayamayan ve bu nedenle kullanım değerini yitirmiş yapıların, mimarisini koruyarak, onarım ve çağdaş donanımla desteklemeyi kapsayan uygulamalardır.” denmektedir (Sevgi, 2020, s. 72).

Kentlerde sağlıklaştırma projelerinin genel olarak kamu eliyle yapıldığı söylenebilir. Yerel yönetimler tarafından yürütülen sokak sağlıklaştırma projelerine bakılınca Koruma Bölge Kurulu’ndan alınan kararlarla basit onarım uygulanmaktadır. Örneğin; Burdur kentinde yapılmış olan Hükümet Caddesi ve Ulu Cami çevresi, Edirne Saraçlar Caddesi belediye tarafından yapılmış çaişmelerdir. Kentlerdeki tarihi dokuyu koruma çabası olumlu olsa da yasadaki boşluktan kaynaklı sokak sağlıklaştırma çalışmalarında bilimsellikten uzak yöntemler uygulanabilmektedir. Yapıya verilen işlev ya da onarımında kullanılan geleneksel yöntemlere uzak ve tamamlayıcı olmayan öğeler yapının özgünlüğüne zarar verebilmektedir (Çelimli, 2016, s. 234). Tarihi dokunun bozulmasına yol açabilecek yanlış teknikler zamanla yapı bazında yok olmayla karşı karşıya kalınabilen bir uygulama olabilir. Kentsel koruma alanlarını bütüncül olarak sağlıklaştırma projesine tabi tutarken alanında uzman kişilerin yürüttüğü projelerin uygulanmasına öncelik verilmelidir. Tescilli ya da tescilsiz olan kentsel dokuyu sürdürebilir kılmak için özgünlüğüne uygun onarım işlemi gerçekleştirmek önemlidir.

3. BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Bibliyometri terimi 1969 yılında Alan Pritchard tarafından ortaya atılmıştır (Pritchard, 1969, s. 348). Bibliyometri istatistiksel analizin temelidir. Genellikle kütüphane ve veri biliminde kullanılmaktadır. Araştırma yapılacak alanın belirleyici olan özelliklerini tespit etmek ve konuyla ilgili en etkili olan yayınları bulmak için bibliyometrik analiz yöntemi tercih edilmektedir (Yıldırım, 2021, s. 3). Bibliyometri, farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından tanımlanmıştır. Raising; ‘Kitaplar ve süreli yayınlarla ilgili istatistiklerin bir araya getirilmesi ve yorumlanması, tarihsel hareketleri göstermek, kitap ve dergilerin ulusal veya evrensel araştırma kullanımını belirlemek ve birçok yerel kitap ve dergilerin genel kullanımını tespit etmek’ olarak tanımlamıştır (Raising, 1962, s. 1). Yazılı kaynaklarda ilk bibliyometrik çalışma Cole ve Eales tarafından 1917 yılında oluşturulduğu görülmüştür. Bu çalışmanın alanı ise; 1550-1860 yılları arasında karşılaştırmalı anatomi alanında yayınlanmış kaynakların istatistiksel analizidir (Lawani, 1981, s. 295). E. Wyndham Hulme Cambridge Üniversitesi’nde bibliyografi üzerine verdiği özel dersin 1923’ten beri aralıklı olarak ‘istatistiksel bibliyografya’ teriminin yerine ‘bibliyometri’ nin geçmesi gerektiğini önermiştir (Pritchard, 1969, s. 348). 1927 yılında P.L.K Gross ve E.M. Gross tarafından Journal of American Chemical Society’de yayınlanan makalelerin kaynakçaları ele alınmış ve yapılan atıfların analizi bibliyografik özelliklerle ele alınmıştır (Lawani, 1981, s. 295). Türkiye’de yayınlanan ilk bibliyometrik çalışmanın 1970 yılında ortaya koyulmuş olan Özünönü tarafından yazılmış ‘Growth in Turkish Positive Basic Sciences’ adlı çalışma olduğu kabul edilmektedir (Al, 2008, s. 10). Bibliyometrik analiz yöntemiyle yapılan araştırmalarda yayınların bazı açılardan incelenmesi yöntemiyle bilime katkı sağlayacak çeşitli veriler elde

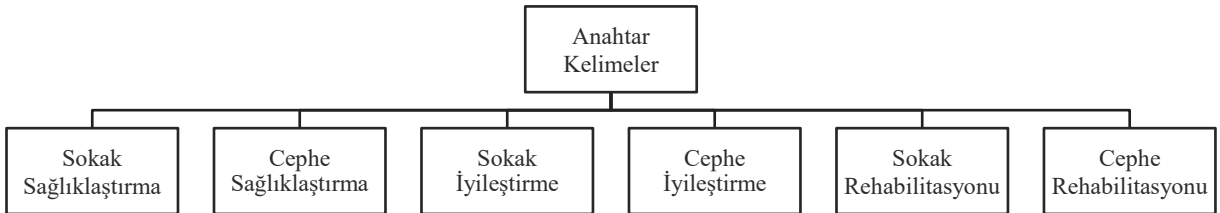
edilmektedir (Al ve Coştur, 2007, s. 144). Bu çalışmanın araştırma yöntemi olan bibliyometrik analiz kitap, makale ve diğer yazılı kaynakların analizi için kullanılan istatistiksel veri toplama yöntemidir. Bibliyometri istatistiksel analiz formu olmadan tamamlanmış sayılmaz. 1874 yılından on yıl sonra 1874-1959 yılları arasında bibliyometrik yayınların artmasında süreli yayınlara sıralanmış bir şekilde ulaşabilmek etkili olmuştur (Pritchard, 1981, s. 7). Bibliyometrik analiz yöntemi bilimsel çalışmalar için kullanılmak istendiğinde genellikle lisansüstü tezler ya da dergiler araştırma zemini oluşturmaktadır. Bu bilgiyle yola çıkıldığında lisansüstü tezleri inceleyen çok sayıda araştırmaya rastlanmaktadır (Beşel ve Yardımcıoğlu, 2017, s. 135). Bu çalışmanın araştırma zeminini de lisansüstü ve doktora tezleri oluşturmaktadır.

Sokak sağlıklaştırma alanında daha önce yapılmış bibliyometrik bir analizin olmayışı, bu alandaki yapılacak olan çalışmalara destek olmak ve yazarlara sokak sağlıklaştırma alanında zemin oluşturmak bu çalışmanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Ulusal Tez Merkezi'nde sokak sağlıklaştırma anahtar kelimesi basit tarama yöntemiyle tarandığında elde edilen 25 tez verisi genel olarak koruma sorunları, yerel yönetimlerin koruma yaklaşımı, kent dokusunun değişimi ve değerlendirilmesi, sokak sağlıklaştırma önerisi, mahalle sakinlerinin koruma önerilerine yaklaşımı, mekan analizi, mekan olarak sokağın sosyal işlevi, geleneksel konut mimarisinin incelenmesi, kentsel sit alanı koruma sorunları gibi ana hatlar üzerinde durulmuş çalışmaların yayımlandığı görülmektedir. Aynı şekilde tarandığında en eski tarihli yayımlanmış tezin 2009 tarihli kayıt olduğu belirlenmiştir.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma konusu olan sokak sağlıklaştırması alanında Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan tezler araştırılmış ve girilen anahtar kelimeler sonucunda elde edilen veriler derlenmiştir. Bu çalışmada sokak sağlıklaştırma alanında yapılan tez çalışmalarının bibliyometrik açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun için bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak Ulusal Tez Merkezi'nde arama yapılmıştır. Arama yapılırken öncelikle her anahtar kelime için tarama biçimi 'gelişmiş tarama' seçilmiş, aranacak alan bölümü 'tümü' seçilmiş ve arama tipi de 'içinde geçsin' seçilerek taranmıştır. Sokak sağlıklaştırma çalışmalarına ulaşabilmek için neredeyse aynı anlamlara gelen benzer anahtar kelimeler de taranmış ve daha çok veriye ulaşılabilmiştir. Bu kelimeler, Şekil 1'de belirtilen 'sokak sağlıklaştırma', 'sokak iyileştirme', 'sokak rehabilitasyonu', 'cephe sağlıklaştırma', 'cephe iyileştirme' ve 'cephe rehabilitasyonu' şeklinde olmak üzere toplamda 6 farklı anahtar kelime taranmıştır. Tarama işlemi 01.04.2022-11.04.2022 tarihleri arasında yapılmış ve toplamda 210 adet tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ulaşılan en eski tarihli tez 1991 yılına ait, en yeni tarihli tez 2022 yılına aittir. Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan taramaya göre elde edilen tez çalışmalarından bazılarıyla farklı anahtar kelimelerle tarandığında da karşılaşılmıştır. Bu çakışan tez çalışmaları ayıklandığında toplam 146 adet çalışma tespit edilmiştir. Ayıklanmış olan tez çalışmalarından bazıları, çalışmanın ana konusu olan sokak sağlıklaştırmayla birebir bağlantılı değildir. Bundan dolayı elde edilen tezler incelenerek çalışmayla birebir bağlantılı olan 28 tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Bu analiz yöntemi için Microsoft Excel programı kullanılmış, tezler yıllarına göre sıralanarak makale alt başlıklarına göre veri girdileri yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda grafik ve tablolar yine Microsoft Excel programıyla hazırlanmıştır.

Şekil 1. Ulusal Tez Merkezi'nde Taratılan Başlıklar

Araştırma kapsamında tez çalışmalarının hangi başlıklar altında incelendiği ve bu başlıklar altında elde edilen hangi bulgular ışığında değerlendirildiği şu şekilde belirtilebilir:

- Sokak sağlıklaştırma alanında araştırmaya konu olan tezler farklı anahtar kelimelerle taratıldığında elde edilen tezlerden çakışan tez çalışmaları hangileridir?
- Sokak sağlıklaştırma alanında araştırmaya konu olan tezlerin farklı anahtar kelimelerle tarandığında elde edilen tez türleri nelerdir?

- Sokak sağlıklaştırma alanında araştırmaya konu olan tezlerin yıllara göre tez türü dağılımı nasıldır?
- Sokak sağlıklaştırma alanında araştırmaya konu olan tezlerin tez konuları hangi alanlardan oluşmaktadır?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen tezlerden çakışan tez çalışmaları hangileridir?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen tezlerin içeriğinde yer alan anahtar kelimeler nelerdir?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen ve aktif ulaşılabilen tezlerin çalışma konusu olan şehirler hangileridir?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen ve aktif ulaşılabilen tezler hangi üniversitelerde yayımlanmıştır?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen ve aktif ulaşılabilen tezlerin danışmanlarının unvanı ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen ve aktif ulaşılabilen tezlerin kaynakça sayıları ve dilleri nelerdir?
- Sokak sağlıklaştırma konusuyla birebir alakalı olduğu düşünülen ve aktif ulaşılabilen tezlerin araştırma yöntemi ve çalışma alanı nedir?

Belirtilen maddelerde yer alan konularla ilgili, okunması ve yorumlaması kolay olması açısından ilgili grafikler ve tablolar yardımıyla veriler girilmiştir. Elde edilen bulgular belirtilmeden önce sokak sağlıklaştırması ve bibliyometrik analiz için literatür taraması yapılarak başlıklar tanımlanmaya çalışılmıştır.

5. BULGULAR

Araştırma verilerinin okunabilirliğinin kolaylaştırılması açısından ana başlıklar altında incelenerek çalışmanın hatları ortaya çıkarılmak istenmiştir.

5.1. Tüm Çakışan Çalışmalar

Ulusal Tez Merkezi kapsamında araştırılan sokak sağlıklaştırma çalışmaları için 6 farklı anahtar kelime taranmıştır. Sokak Sağlıklaştırması, Cephe Sağlıklaştırması, Sokak İyileştirme, Cephe İyileştirme, Sokak Rehabilitasyonu ve Cephe Rehabilitasyonu anahtar kelimeleriyle taratılan tez çalışmaları toplam 210 adetten oluşmaktadır. Birbiriyle çakışan çalışmalar çıkarıldığında 146 adet tez çalışması elde edilmiştir. Toplam tez çalışmalarının anahtar kelimelere göre dağılımı yüzdelik dilimle aşağıdaki grafikte belirtilmiştir (Tablo 1). En çok çakışma olan anahtar kelimeler 14 sayıyla sokak sağlıklaştırma ve cephe sağlıklaştırmadır. Bu kelimeleri 8 sayıyla sokak iyileştirme ve cephe iyileştirme anahtar kelimeleri takip etmektedir.

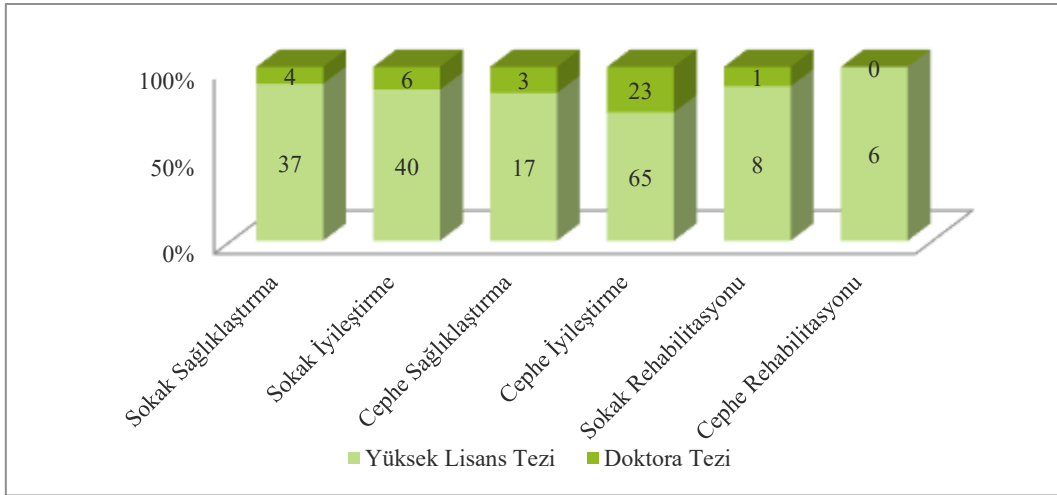
Tablo 1. Çakışan Tez Çalışmalarının Ayrıştırılması

		Çakışan Çalışmalar						Ayrıştırma Sonucu Elde Edilen Veriler	Toplam Veri
	Tarama (Tümünde 'içinde geçsin' şeklinde tarandı.)	Veri (Tümü)	1. Sokak Sağlıklaştırma	2. Cephe Sağlıklaştırma	3. Sokak İyileştirme	4. Cephe İyileştirme	5. Sokak Rehabilitasyonu		
Yük Tez	1. Sokak Sağlıklaştırma	41		14	0	0	0	0	17
	2. Cephe Sağlıklaştırma	20	14		0	2	0	1	10
	3. Sokak İyileştirme	46	0	1		8	0	0	1
	4. Cephe İyileştirme	91	1	2	8		0	1	4
	5. Sokak Rehabilitasyonu	9	0	0	0	0		0	0
	6. Cephe Rehabilitasyonu	6	0	1	0	1	0		2

5.2. Anahtar Kelimeye Göre Tez Türleri

Araştırma kapsamında anahtar kelimelerden elde edilen veriler yüksek lisans ve doktora alanında olmak üzere iki farklı kategoride değerlendirilmiştir. 2022 yılı da dahil olmak üzere 1991 yılından sonraki tüm yılları kapsayan tez araştırma çalışmalarında ‘sokak sağlıklaştırma’ konulu araştırmaların daha çok yüksek lisans tezlerine konu olduğu görülmüştür (Şekil 2). En çok yüksek lisans tezi 65 adetle cephe iyileştirme anahtar kelimesiyle, en az ise 6 adetle cephe rehabilitasyonu kelimesiyle taranmıştır. Doktora tezlerinden diğer anahtar kelimelere oranla sayıca çoğunlukta olan anahtar kelime cephe iyileştirme değildir. 23 adet doktora tezi çalışmasıyla en çok sayıda ulaşılan çalışma olmuştur, en az doktora tezi çalışması cephe rehabilitasyonu olmakla birlikte bu anahtar kelime tespit edilen çalışma olmadığı görülmüştür. Daha çok sokak sağlıklaştırma olarak literatüre geçmesinin muhtemel olduğunu düşündüğümüz konu, tez çalışmalarında karşımıza, daha çok cephe iyileştirme anahtar kelimesi kullanılarak çıkmaktadır. Aynı zamanda sokak sağlıklaştırma kelimesinin ‘sokak sağlıklılaştırma’ şeklinde kullanılabilmesi ön görülerek benzer biçimli taramalar yapılmıştır ancak veri elde edilememiştir. Tez çalışmalarından yola çıkarak literatürde ‘sağlıklaştırma’ dan çok ‘iyileştirme’ kelimesinin kullanıldığı saptanmıştır. Çünkü tez çalışmalarında sık kullanılan bir diğer anahtar kelime ‘sokak iyileştirme’ olmuştur. ‘Rehabilitasyon’ kelimesinin ise çalışmalarda en az kullanılan kelime olduğu tespit edilmektedir.

Şekil 2. Anahtar Kelimeye Göre Tez Türleri

5.3. Yıllara Göre Tez Türleri

Araştırma yapılan 6 adet anahtar kelime ve bu anahtar kelimelerden oluşan bulgular 1991-2022 yıllarını kapsamaktadır. Ortaya çıkan bulgularda yüksek lisans tezlerinden 1991, 1994, 1998, 2000, 2002, 2004 ve 2008 yıllarında toplam 1'er tez çalışması elde edilmiştir. 2018-2021 yılları arası en çok çalışma yapılan dönem olmuştur. Bunun sebebinin Covid-19 hastalığı döneminde karantina süreci geçirilen sürece tekabül etmesinden kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Ayrıca sokak sağlıklaştırma başlığında yapılan araştırmaların son yıllarda artmasının sebeplerinden biri de bu alanda kamu ya da özel sektör aracılığıyla yeni yatırımların artması ve son dönemde odak noktası oluşturmasıyla paralel olduğu da söylenebilir.

2019 yılında toplam yüksek lisans tezi 43 adettir (Şekil 3). Elde edilen 37 doktora çalışmasından yine 2018-2021 yılları arası en çok veri ortaya çıkan dönem olmuştur. Veri sayısının en yüksek olduğu 2018 yılında 6 adet doktora tezi yayınlanmıştır. Tıpta uzmanlık alanında 'sokak iyileştirme' anahtar kelimesiyle 2004 yılında 1 adet çalışma yayınlanmıştır. Bu bulgularda, sokak sağlıklaştırma başlığının daha çok yüksek lisans tezlerine konu olduğu görülmektedir. 1991 yılından 2012 yılına kadar her yıl için toplamda yapılan çalışma sayısı 7'yi geçmemiştir. Ancak 2012 yılında sadece yüksek lisans tez konusunu oluşturan 12 adet tez bulunmaktadır. 2012 yılından 2022 yılına kadar benzer sayılarda çalışmalar ortaya konularak konu yıllara göre benzer oranlarda ele alınmıştır. 2012 yılındakine benzer bir sıçrayış 2019 yılında ortaya konmuştur. 2019 yılı toplamda 48 çalışmayla günümüze kadarki olan süreçte en çok tez konusuna altlık oluşturan yıl olmuştur.

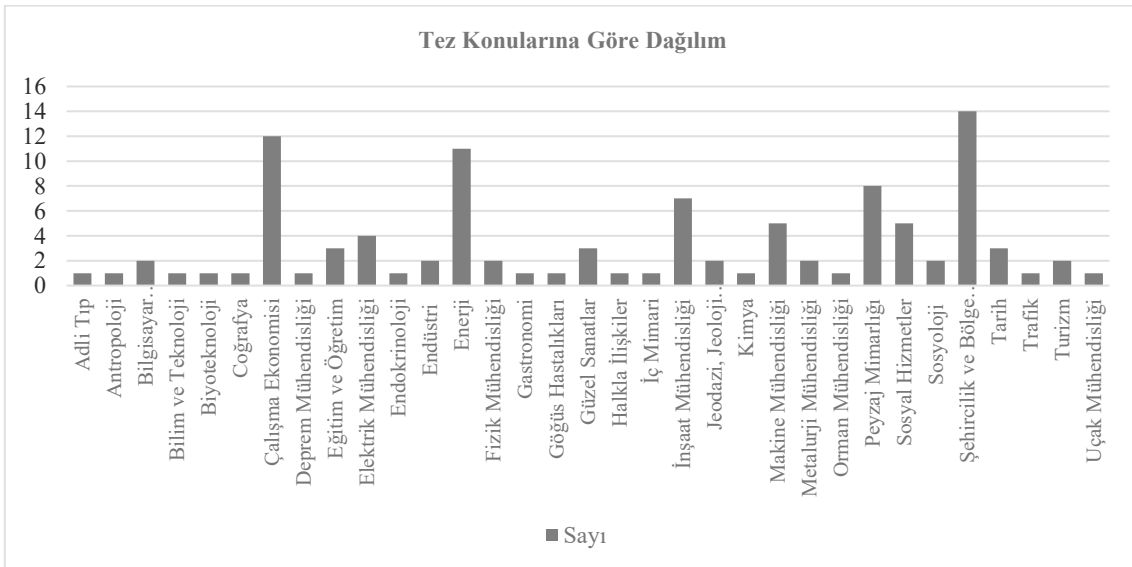
Şekil 3. Yıllara Göre Tez Türleri

5.4. Tez Konuları

Çalışmaya konu olan ve farklı anahtar kelimelerle elde edilen verilerden en çok mimarlık alanında tez konusu olduğu görülmüştür. 120 adet tez çalışmasının konusu mimarlık alanındadır. Bunlardan 2 adedi iç mimarlık ve mimarlık konusunda, 4 adedi peyzaj mimarlığı ve mimarlık konusunda, 7 adedi ise şehir bölge planlama ve mimarlık konusunda çalışılmıştır. Sokak sağlıklılaştırmanın en çok değerlendirilmiş olduğu mimarlık konusunda farklı meslek gruplarını da kapsayan çalışmalar ortaya konduğu görülmektedir. Geri kalan 107 adet tez çalışması sadece mimarlık konusunda yapılan çalışmalardır. Mimarlık alanı dışında tüm anahtar kelimeler taratıldığında Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri Enstitülerinde farklı konularda bulgular ortaya çıkmıştır (Şekil 4). Konusu mimarlık olan çalışmalarla karşılaştırılamasa da Şehircilik alanında da 14 tez konusu bulunmaktadır. Sokak sağlıklılaştırma konusunun içeriği göz önünde bulundurulduğunda pek çok farklı konularda veri elde edildiği görülmektedir. Ancak bu verilerin yaklaşık %13'ü sokak sağlıklılaştırma alanıyla ilgilidir. Diğer konularla bağlantısının olması 'sokak' ya da 'sağlıklılaştırma' gibi anahtar kelimelerin ayrıştırılarak tez çalışmalarının içeriğiyle bağdaşmasından kaynaklıdır.

Şekil 4. Tez Konularının Sayısı

Ulusal Tez Merkezi'nde taranan tez çalışmalarından 'sokak sağlıklaştırma' konu başlığıyla en ilişkili olduğu düşünülen tez çalışmaları ayrıştırılınca toplam 34 çalışma elde edilmiştir. Çakışan çalışmaları elediğimizde 28 adet tez çalışması ortaya çıkmaktadır. Tablo 1'de çakışan tez çalışmalarının tez numaraları verilerek hangi anahtar kelimeyle ortak çalışma verisinin ortaya çıktığı belirtilmiştir (Tablo 2). En çok tez çalışmasının 'cephe iyileştirme' anahtar kelimesi kullanılarak oluşturulduğu göz önüne alındığında diğer anahtar kelimelerle çakışan tez sayısının ters orantılı olduğu görülmektedir. Buna karşılık 'cephe sağlıklaştırma' başlığıyla ilişkili 20 adet çalışma ortaya konduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmaların diğer anahtar kelimelerle çakışan çalışma sayısının 6 adet olması %30 oranda en çok çakışan tez çalışmasının cephe sağlıklaştırma anahtar kelimesinde olduğunu ortaya koymaktadır. En çok sokak sağlıklaştırma ve cephe sağlıklaştırma anahtar kelimeleriyle oluşturulan tez çalışmalarının çakışması söz konusudur.

Tablo 2. Çakışan Tez Çalışmaları

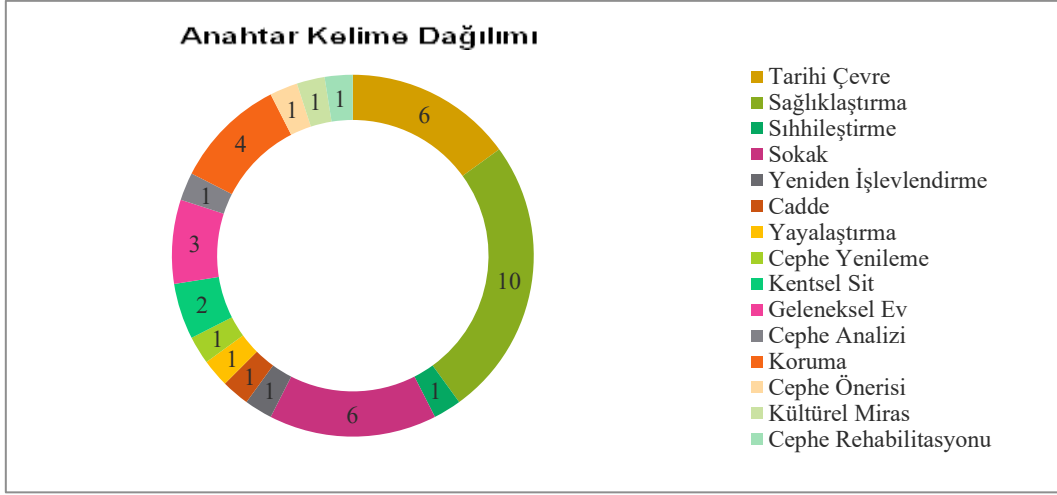
Yapılan Taramalar	Toplam Veri	Anahtar Kelimeye Göre Toplam Veri	Tez No	Sokak Sağlıklaştırma	Cephe Sağlıklaştırma	Sokak İyileştirme	Cephe İyileştirme	Sokak Rehabilitasyonu	Cephe Rehabilitasyonu
Sokak Sağlıklaştırma	14	5	606646		1	0	0	0	0
			432299		1	0	0	0	0
			351940		1	0	0	0	0
			330488		1	0	0	0	0
			310715		1	0	0	0	0
Cephe Sağlıklaştırma	14	6	596830	0		0	0	0	1
			606646	1		0	0	0	0
			432299	1		0	0	0	0
			351940	1		0	0	0	0
			330488	1		0	0	0	0
Sokak İyileştirme	14	1	613299	0	0		1	0	0
			Cephe İyileştirme	0	0	1		0	0
			Sokak Rehabilitasyonu	0	0	0	0		0
			Cephe Rehabilitasyonu	1	596830	0	1	0	0

5.5. Anahtar Kelime

Ayrıştırma işleminden sonra elde edilen 28 tez çalışmasından 4 adedinin erişimi Tüboss üzerinden sağlanmaktadır. Araştırma için yeterli tez sayısı elde edildiğinden dolayı Tüboss üzerinden erişimi olanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Aktif erişime açık olan tez çalışmalarında her bir tez çalışması için yazarın belirtmiş olduğu anahtar kelimeler analiz edilmiş ve 9 adet tez çalışmasında anahtar kelimelerin yer almadığı görülmüştür. Geri kalan 15 tez çalışmasında ise en çok sağlıklaştırma ve tarihi çevre kelimeleri tez çalışmalarında yer almıştır (Şekil 5). Diğer anahtar kelimeler ise yapı ve çevresini koruma, sağlıklaştırma odaklı kelimelerdir. Çalışmaların bir bölümünün kentsel sit alanında bulunduğu, belirtilmiş olan anahtar kelimelerde ortaya çıkmıştır.

Sağlıklaştırma işleminin daha çok tarihi bölgelerde yani tarihi sit alanlarında da diyebileceğimiz bölümleri kapsadığı için tarihi çevre ve geleneksel ev anahtar kelimelerinden daha çok sayıda bahsedilmiştir. Aynı zamanda sağlıklaştırmanın yanı sıra sıhhileştirme, rehabilitasyon, yenileme gibi yakın anlamlı anahtar kelimeler kullanılmıştır. Koruma odaklı yaklaşımı oluşturan tez çalışmalarının varlığı koruma ve yeniden işlevlendirme gibi anahtar kelimelerin kullanımını sağlamıştır.

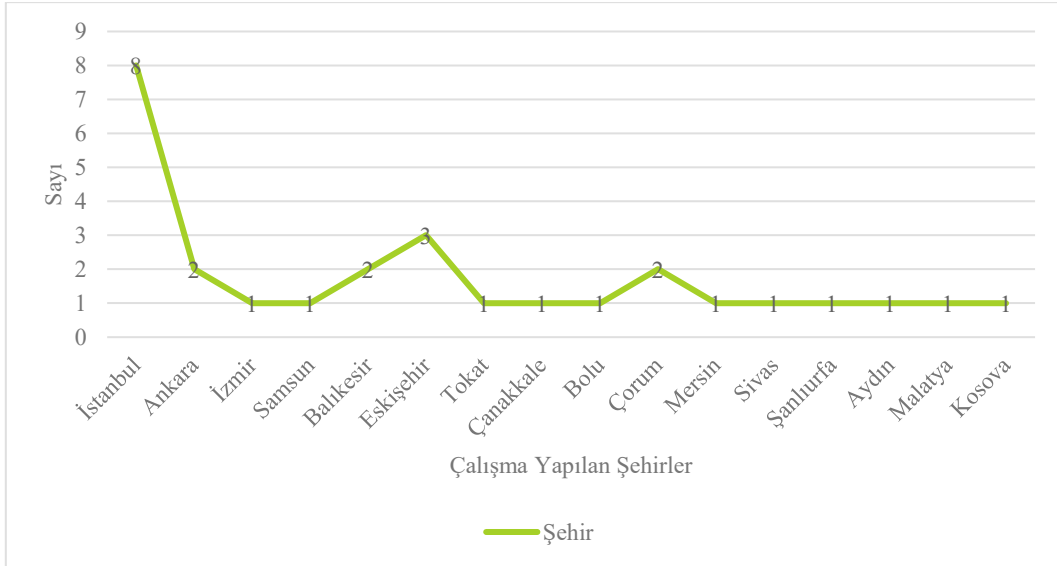
Şekil 5. Tezlerin Anahtar Kelime Dağılımı

5.6. Şehir

Araştırma kapsamında değerlendirilen tezlerde hangi şehirler üzerinden değerlendirilmeler yapıldığı saptanmaya çalışılmıştır. Tez çalışmalarının toplamda 16 adet farklı şehirde yapıldığı tespit edilmiş ve en çok araştırma konusu olan şehrin İstanbul olduğu görülmüştür (Şekil 6). İkinci sırada Eskişehir 3 farklı tez çalışmasına konu olarak; Ankara, Balıkesir ve Çorum 2 farklı tezin çalışma konusu olarak İstanbul ve Eskişehir kentlerini takip etmektedir. Tez çalışmalarının yayımlandığı üniversitelerin bulunduğu şehirlerden farklı şehirlerin de seçildiği araştırmaya konu olan tezlerden tespit edilmektedir. En çok İstanbul şehrinin konu edilen şehir olması, veri elde etme ve oluşturma imkanının yüksek olmasından kaynaklandığı belirtilebilmektedir.

Şekil 6. Tez Konularında Seçilen Şehirler

5.7. Üniversite

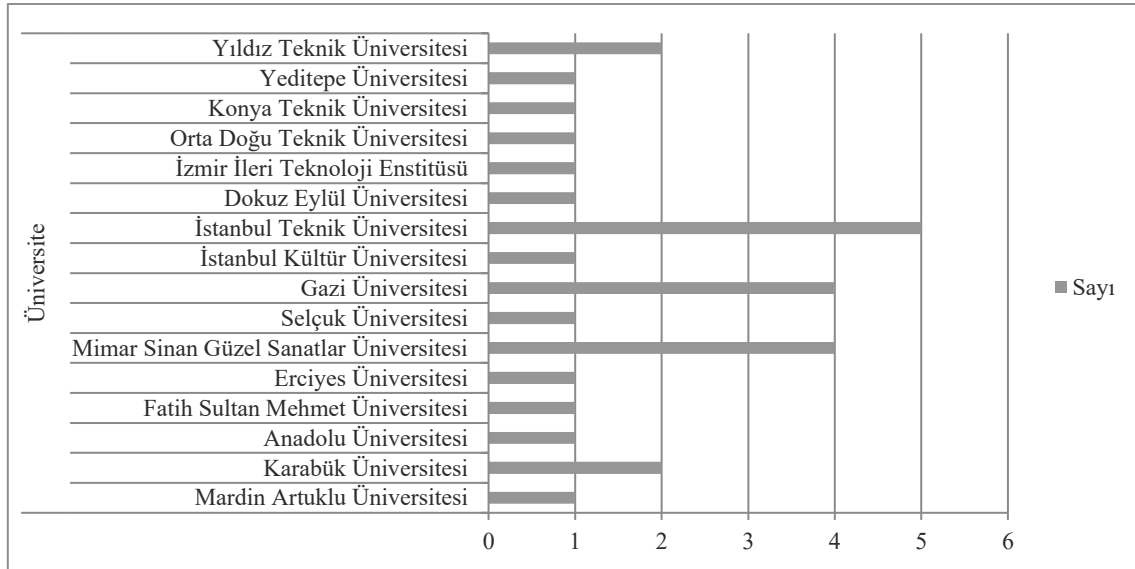
Araştırmaya konu olan 28 adet tez çalışmasının 3 adedi mimarlık ve şehir bölge planlama konularında, geri kalanlar ise sadece mimarlık konusunda çalışılmıştır. Bu çalışmaların 4 adedinin ise erişimi Tübbas üzerinden sağlanmaktadır. Geri kalan tezlere aktif erişimle ulaşılabilmektedir. Sokak sağlıklaştırma ana temasıyla araştırılan tezler Şekil 6' da belirtilen üniversitelerde yazılmıştır. Bu üniversitelerin 2 adedi Mühendislik ve Fen Bilimleri

Enstitüsü'nde, 2 adedi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde, geri kalan 24 adet tez Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yayımlanmıştır.

Ayrıştırılmış olan 28 tez çalışmasından 5 adedi İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, 4'er adedi Gazi Üniversitesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yayımlanmıştır. Bu tezleri Yıldız Teknik Üniversitesi ve Karabük Üniversitesi 2'şer tez çalışmasıyla takip etmektedir. Şekil 7'de belirtilen diğer üniversitelerde 1'er tez çalışması yapılmıştır. En çok yayının yapıldığı İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 1 adet tez çalışması Mimarlık ve Şehir, ve Bölge, Planlama konularını birlikte değerlendirmiş olup diğer 4 çalışma sadece Mimarlık konusunda yazılmıştır. Benzer şekilde Gazi Üniversitesi'nde de 1 adet tez çalışması Mimarlık ve Şehir ve Bölge, Planlama konularını birlikte, diğer tez çalışmalarının konusu ise sadece Mimarlık alanında ele alınmıştır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yayımlanan tezler sadece Mimarlık konularında yazılan tezlerdir.

Bu 28 adet tez çalışmasından 1 adedi hariç diğer tüm tezlerin tez türü Yüksek Lisans'tır. Tez türü doktora olan 673718 tez numaralı çalışma Konya Teknik Üniversitesi'nde yayımlanmıştır.

Şekil 7. Tezlerin Yayınlandığı Üniversiteler

5.8. Danışman Unvanı

Üniversitelerde yayımlanmış olan tez çalışmalarına danışmanlık eden hocaların unvanları değerlendirildiğinde en çok Prof. Dr. ve Yrd. Doç. Dr. unvanlı üniversite hocaları çalışmalara destek olmuştur. Doç. Dr. ve Dr. Öğretim Üyesi unvanlı danışmanların sayısı toplamda 5'er adettir (Tablo 3). 2018 yılına kadar Dr. Öğretim Üyesi unvanında danışman bulunmadığı tespit edilmiştir. Doç. Dr. unvanıyla danışmanlık eden kişi sayısının en çok 2019 yılında 3 kişi olduğu görülmektedir. Dr. Öğretim Üyesi unvanlı danışmanların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedirken diğer unvanların yıllara göre farklı oranlarda dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bunun nedeni, YÖK tarafından 2017 yılında yapılan değişiklik göz önüne alındığında Yrd. Doç. Dr. unvanlı danışman sayılarının da 2017'den sonra sıfıra düştüğü belirlenmiştir. 2021 yılında Dr. Öğretim Üyesi olarak danışmanlık edilen tezin türü doktora, diğer tüm tez türleri yüksek lisanstır.

Tablo 3. Tezlerdeki Danışmanlık Unvanları

Unvan	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019	2020	2021	Toplam
Prof. Dr.	-	2	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	7
Doç. Dr.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	-	5
Yrd. Doç. Dr.	1	-	1	2	2	-	-	1	-	-	-	-	7
Dr. Öğr. Üyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	5

5.9. Kaynak Kullanımı

Aktif erişime sahip 24 adet tez çalışmasında hangi kaynakların kullanıldığı ve kaynakların hangi dille yazıldığı araştırılmış, Tablo 3'te belirtilmiştir. 3 adet tez çalışması İngilizce dilinde yazılmıştır ve 1 adedinin erişimi Tübes üzerinden aktif durumdadır. Bu 3 tez çalışmasından 2 adedinde tez çalışmasında İngilizce diliyle yazılmış kaynaklar daha çok kullanılmıştır. Türkçe dilinde yayımlanan 22 tez çalışmasında Türkçe kaynaklar daha yoğunlukta kullanılmıştır. En çok kaynak kullanılan 673718 numaralı tez yayınında toplam 347 kaynak bulunmaktadır (Tablo 4). 2021 yılında Konya Teknik Üniversitesi'nde yayımlanmış olan tezin türü doktora ve 305 sayfadan oluşmaktadır. Çalışmaya konu olan şehir Malatya'dır. En az sayıda olan kaynak kullanımı ise 15 ile 295264 sayılı teze aittir. 2010 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nde yayımlanmış olan bu tez ise 211 sayfadan oluşmaktadır ve Aydın- Söke şehri çalışmaya konu olmuştur.

Tablo 4. Tezlerde Kullanılan Kaynakça Dilleri

Tez No.	Kaynak Dili	Sayı	Tez No.	Kaynak Dili	Sayı
613299	Türkçe	23	619366	Türkçe	55
	Yabancı	17		Yabancı	3
315883	Türkçe	101	330488	Türkçe	53
	Yabancı	23		Yabancı	9
371908	Türkçe	5	432299	Türkçe	74
	Yabancı	28		Yabancı	41
202498	Türkçe	93	596830	Türkçe	64
	Yabancı	1		Yabancı	0
438707	Türkçe	35	310715	Türkçe	32
	Yabancı	58		Yabancı	9
597679	Türkçe	40	673718	Türkçe	247
	Yabancı	28		Yabancı	100
351941	Türkçe	16	307126	Türkçe	36
	Yabancı	1		Yabancı	27
351940	Türkçe	57	302665	Türkçe	42
	Yabancı	8		Yabancı	3
609251	Türkçe	42	339920	Türkçe	28
	Yabancı	78		Yabancı	0
389243	Türkçe	43	527232	Türkçe	75
	Yabancı	18		Yabancı	2
606646	Türkçe	21	538918	Türkçe	84
	Yabancı	1		Yabancı	5
330495	Türkçe	26	295264	Türkçe	14
	Yabancı	3		Yabancı	1

5.10. Çalışma Alanı ve Araştırma Yöntemi

Erişime açık ve incelenebilir durumda olan tezlerin içeriği araştırılmış, tezlerin çalışma alanının kapsadığı tekil ya da çoğul alan ayrıştırması yapılmak istenmiştir. Tekil ve çoğul alan olarak belirtilen durum, bir cadde/sokak ya da birden fazla cadde/sokağı içeren bir genellemedir. Tekil alanda yapılan çalışmalar 14 adetle yüzdelik dilimde %58,33'ü oluşturmaktadır (Tablo 5). Geri kalan 10 tez birden fazla alanı kapsayacak şekilde araştırılmıştır. Tezlerde araştırma yöntemi olarak çalışılan alan için sağlıklaştırma ve iyileştirme önerisi getirilip getirilmediği, hali hazırda sağlıklaştırma işlemi yapılan alanların değerlendirilip değerlendirilmediği elde edilen bulgular ışığında saptanmaya çalışılmıştır. Bazı çalışmalarda daha önce sağlıklaştırma çalışması yapılmamış alanlar için nasıl bir çalışma yürütülebileceğinden yazılı olarak bahsedilmiş, bazı çalışmalar da ise alandaki yapılar ve

bozulmaları analiz edilerek sağlıklılaştırma önerisi getirilmiş ve yeniden işlev önerilmiştir. Çalışma alanı değerlendirmesi açısından benzer şekilde 58,33'ü teorik çalışmalar geri kalanı da yöntemsel çalışmalar oluşturmaktadır.

Tablo 5. Tezlerin Çalışma Alanı ve Araştırma Yöntemi

Tez No.	Çalışma Alanı	Araştırma Yöntemi	Tez No.	Çalışma Alanı	Araştırma Yöntemi
613299	Tekil	Teorik	619366	Çoğul	Yöntemsel
315883	Çoğul	Yöntemsel	330488	Tekil	Yöntemsel
371908	Tekil	Yöntemsel	432299	Çoğul	Teorik
202498	Tekil	Yöntemsel	596830	Tekil	Yöntemsel
438707	Tekil	Teorik	310715	Çoğul	Teorik
597679	Tekil	Teorik	673718	Tekil	Teorik
351941	Tekil	Yöntemsel	307126	Çoğul	Yöntemsel
351940	Çoğul	Teorik	302665	Tekil	Teorik
609251	Tekil	Teorik	339920	Tekil	Teorik
389243	Tekil	Teorik	527232	Çoğul	Yöntemsel
606646	Çoğul	Teorik	538918	Çoğul	Teorik
330495	Tekil	Yöntemsel	295264	Çoğul	Teorik

6. SONUÇ

Geçmişten günümüze ulaşabilmiş ve varlığını sürdürmekte olan tarihi dokular, çevreler ve yapılar bulunmaktadır. Tarihi yapıların inşa edildiği döneme uygun kullanımını sağlayabilmek ve sürdürülebilmek bazı dönemler zor olabilmektedir. Yapıldığı döneme özgü olan yapı elemanlarını ve yapı sistemini günümüz şartlarında uygulamak için bazen teknolojiyle harmanlamak gerekebilmektedir. Tarihi çevreleri ve yapıları inşa edildiği dönemi yansıtılması için bazı dönemler sağlıklılaştırma, onarma işlemleri uygulanması gerekir. Bu yapıları tekil olarak değil çevresiyle bütüncül bir koruma yaklaşımı sergilemek daha yerinde bir uygulama olabilmektedir. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde kentsel dokuyu korumak ve sağlıklılaştırmak, yapıları özgün kimliğine uygun işlevlendirmek tarihi alanları yaşatma bakımından gerekli bir uygulama olacaktır. Bazı dönemler yapıyı tekil olarak onarım işlemi mülk sahibi açısından maliyetinin karşılanması zor bir işlemdir. Bundan dolayı kamu vasıtasıyla sokak sağlıklılaştırma çalışması yapmak bütüncül çevreyi korumak açısından daha kolay organize edilen bir uygulama olabilmektedir.

Sokak sağlıklılaştırmanın kent ölçeğinde belirgin etkileri bulunmaktadır. Kentin çehresini değiştiren sokaklarda uygulanmış olan sokak sağlıklılaştırma çalışmaları tescilli yapıların yaşamaya devam etmesini ve tescilsiz olan diğer yapıların sokağa uyumlu hale getirilmesini sağlamaktadır. Sokakta yer alan kent mobilyaları daha düzenli hale getirilir, sokak zemini sokak kimliğine uygun malzemeye döşenir, yapı cepheleri muhdes eklerden temizlenirse sokak sağlıklılaştırma çalışmaları için daha yerinde bir uygulama olabilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmanın bu sokakları odak noktası haline getirebilecek sonuçlar doğurması mümkündür.

Tez konusu sadece Mimarlık olan 120 adet tez çalışmasından ayrıştırma sonrasında elde edilen 28 tez çalışmasında kullanılan yöntem analiz edilmiştir. Bu çalışmalardan 25 adedinin konusu sadece mimarlıktır. Geri kalan 3 adet tezin konusu ise mimarlık ve şehir, bölge ve planlama konusunda yazılmıştır. 613299 numaralı Ali Bilgehan'a ait tez teorik yöntemle araştırılmıştır ve konusu mimarlık ve şehir, bölge ve planlamadır. Ali Fatih Uysal'a ait 315883 numaralı tezin araştırma yöntemi ise yöntemsel biçimdedir ve benzer şekilde mimarlık ve şehir, bölge ve planlama konusunda yazılmıştır. Geriye kalan tez ise 34648 numaralı Sadık Tipi'ye ait tezin ulaşımı Tübbes üzerinden sağlandığı için araştırma yöntemine ulaşamamıştır.

Tezlerin analizi yapılırken kullanılan kaynakların hangi dilde yazıldığı tespit edilmek istenmiştir. Konya Teknik Üniversitesi'nde yayınlanan 673718 numaralı Murat Şahin'e ait tezde toplam 347 kaynak kullanılmıştır. En yüksek sayıda kaynak kullanılan bu çalışmada 100 adet yabancı dilde, 247 adet Türkçe dilinde yazılmış kaynaklar yer almıştır. 295264 numaralı Zeynep Güner'e ait tezde toplam 15 adet kaynak yer almaktadır. İstanbul Teknik

Üniversitesi'nde yayınlanan bu tezde 1 adet yabancı kaynağa, 14 adet Türkçe kaynağa yer verilmiştir. En az kaynakça kullanımına sahip bu tezi 351941 numaralı tez takip etmektedir. 1 yabancı, 16 Türkçe kaynak kullanılan tez Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yayınlanmıştır. Tezlerin içeriğine bakılarak çalışma alanlarının tek bir alan mı yoksa birden fazla alandan mı oluştuğu analiz edilmiştir. Erişime açık olan 24 tez çalışmasından 14'ü tekil alanda, 10'u çoğul alanda çalışılmıştır. Çalışma yöntemi olarak yöntemsel ya da teorik çalışma olup olmadığı ele alınmıştır. Öneri sunan yöntemsel araştırmaların sayısı 10, durum analizi yapan teorik araştırmaların sayısı ise 14'tür.

Tezlerde en çok çalışma yapılan il İstanbul kentidir. Toplamda 8 çalışmaya konu olan İstanbul'da çalışma alanı olarak 4 çoğul alan, 4 tekil alan seçilmiştir. Çoğul alanlarda çalışılmış olan 339920 numaralı tez Kumkapı ve Telli Odalar Sokaklarında, 527232 numaralı tez Eyüp Nişancı alanında, 315883 Kayserili Ahmet Paşa ve Ayşe Kadın Hamamı Sokağında, 310715 numaralı tez Sarıyer Yenimahalle ve Merkez Mahallesi'nde, 438707 Mahmutpaşa bölgesinde, 307126 Cankurtaran Mahallesinde, 389243 İstanbul- Mola bölgesi ve 609251 4.Levent bölgesinde çalışılmıştır. En çok çalışmalara konu olan diğer il Eskişehir'dir. 114816 numaralı Hicran Hanım Halaç'a ait teze Tübes üzerinden ulaşılmaktadır. Bu yüzden çalışma alanının tekil ya da çoğul olduğu bilgisine ulaşılamamıştır. Diğer tezlerden 538918 numaralı tez Karabük ve Eskişehir illerini kapsayan bir çalışmadır. Karabük/Safranbolu ve Eskişehir/ Odunpazarı'nın ele alındığı tez çoğul alandan oluşmaktadır. Üçüncü tez olan 619366 numaralı tez de çoğul bir alanda çalışılmıştır.

Yayımlanan tez çalışmalarına danışmanlık etmiş kişilerin unvanları analiz edildiğinde 2017'de YÖK tarafından yapılan değişiklik göz önünde de bulundurulunca Doç. Dr. unvanının sayıca diğer unvanlardan fazla olduğu görülmektedir. Danışmanlık edilen tezlerin yaklaşık %96'sı yüksek lisans tezidir.

Anahtar kelimelerde en çok 10 adetle sağlıklaştırma, 6'şar adetle 'tarihi çevre' ve 'sokak' kelimeleri kullanıldığı için sokak sağlıklaştırma içerikli taramalarda dikkat edilmesi gereken bir unsur olduğu saptanmıştır. Tez konusu olarak en çok seçilen ilin İstanbul olması; İstanbul'un sokak sağlıklaştırma alanında daha çok veri toplama imkanı sağlaması ve bu durumun karşısı olarak henüz hiç değinilmemiş olan illerin Şekil 6'ya bakarak ayırt edilip yeni çalışmalarda bu şehirlere yönelebileceğinden söz edilebilir. 2019 yılında yayınlanmış tez sayısının diğer yıllara oranla yaklaşık 3 kat fark olması, dünyanın içinde bulunduğu Covid salgını nedeniyle araştırmacıların sokağa çıkamamaktan kaynaklı psikososyal durumlarının sokak çalışmalarına yöneldikleri düşünülebilir. Uygulama alanında daha çok 'sokak sağlıklaştırma' anahtar kelimesi kullanılırken, literatürde 'cephe iyileştirme' kelimesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bakılarak sokak sağlıklaştırma konusunda yapılacak olan çalışmalara alt yapı oluşturması beklenmektedir.

Sokak sağlıklaştırma alanında yapılan tez çalışmaları 2018 yılından sonra artış göstermiş ve günümüzde tescilli yapıların çoğunlukla tez ve diğer bilimsel çalışmalara konu edinilmesi muhtemel görünmektedir. Tezlerde çalışma alanı seçerken 10 adet tezde çoğul alan, 14 adet tezde ise tekil alan ele alınmıştır. Çoğul alanda yapılan çalışmalarda 4 adet tez yöntemsel, 6 adet tez de teorik olarak çalışılmıştır. Tekil alanda yapılan çalışmalarda ise 7 adet tezde yöntemsel, adet tezde de teorik çalışılmıştır. Sokak sağlıklaştırma alanında oluşması beklenen farkındalık sonrasında bu çalışmaların araştırma yöntemi olarak teorik yöntemin artacağı beklenmektedir.

Yapılan bibliyometrik çalışmayla sokak sağlıklaştırma alanında daha önce yapılmamış bir çalışma olmasından dolayı buradaki boşluk doldurulmak istenmiştir. Çalışmaların artış gösterip göstermediğini değerlendirmek için yaklaşık 10 yıl sonra yeniden bibliyometrik analiz yapılması uygun görülmektedir. Geçen süre içerisinde çalışmaların yoğunlaşmış yoğunlaşmadığına bakarak konu üzerine eğilimin artış gösterip göstermediği tespit edilebilir. Kamu desteğinin artmış olmasıyla sokak sağlıklaştırma alanında yayınların çoğalmasının doğru orantılı artış göstereceği düşünülmektedir. Bu araştırmada 1991-2022 yılları arasında yayınlanan sokak sağlıklaştırma konulu tezlerin süreç içinde gelişimi incelenmiştir ve gelecek dönemlerde yapılacak sokak sağlıklaştırma konulu çalışmalar için yönlendirici olması hedeflenmiştir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar çalışmanın ana hatlarını oluşturup araştırma bölümünü yapmış, İkinci yazar yönlendirici şekilde destekte bulunmuştur.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çalışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z. (2016). *Tarihi çevre koruma ve restorasyon* (8.Baskı). Yapı- Endüstri Merkezi Yayınları.
- Al, U. (2008). *Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Al, U. ve Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*. 21(2). 142-163.
- Beşel, F. ve Yardımcıoğlu, F. (2017). Maliye Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi: 2007-2016 Dönemi. *Maliye Dergisi*. 172. 133-151.
- Çelimli, M. A. (2016). *Divriği kent dokusundaki geleneksel konut mimarisinin incelenmesi ve örnek sokak sağlıklılaştırması üzerine bir değerlendirme* [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Dinçer, İ. (2008). *Kent ölçeğinde koruma ve yenileme kavramları*. Şehir Yenileme Koruma Ders Notları.
- Hasol, D. (2020). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü* (18. Baskı). Yem Yayıncılık.
- Koçar, F. (2019). *Şanlıurfa kentsel sit alanı sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının analizi ve değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi.
- Lawani, S. M. (1981). 'Bibliometrics: Its Theoretical Foundations, Methods and Applications'. *International Journal of Libraries and Information Services*. 31(4). 294-315.
- Özbozkurt, Y. (2019). *Sokak sağlıklılaştırma çalışmalarında süreçlerin karabük safranbolu-eskişehir odunpazarı örnekleri üzerinden değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Pritchard, A. ve Gilling, W. R. (1981). *Bibliometrics: a bibliography and index*. 1. 1874-1959.
- Pritchard, A. (1969). Statistical Bibliography or Bibliometrics. *Journal of Documentation*. 25(4). 348-349.
- Raisig, L. M. (Temmuz, 1962). Statistical bibliography in the health sciences. *Bull. Med. Lib. Assoc.* 50(3). 450-61.
- Sevgi, S. (2020). *Ankara çukur, çengel ve safran han örneklerinde yeniden kullanım müdahalelerinin koruma açısından irdelenmesi ve bir değerlendirme yöntemi önerisi*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ünver, H. (2017). Sokak sağlıklılaştırmanın tanımsal olarak irdelenmesi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 5. 96-106.
- Venedik Tüzüğü, 1964. http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf adresinden 10.06.2022 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, S. (2021). *Türkiye'de iktisat alanında hazırlanmış olan doktora tezlerin bibliyometrik analizi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.